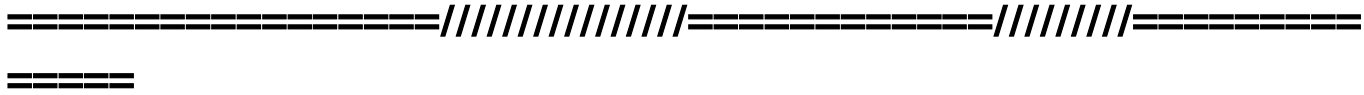

ድርዳር ሕቶታትን ገለ ናዕታ-ለምዲታተይን፤

ንግርማይ ኪዳነ (ወዲ ፊሊፖ)

ዕለት፡-1-09-2019 ዓ.ም.ፈ.

ፈለግ፡ሰላም ከመይ ትኸውን አለኻ፡ጸጋ ጥዕናኻ፤ ክብል እፈቱ፤-ለምቕጻል ድማ ዕድመን ጥዕናን እምነደልካ።ወድ ፍሊፖ፡ነዚ ትገብር ዘለካ ንጥፈታት ቃለ-ምልልስ፡አብ ማሕበራዊ መራኸቦ 'Youtube' ዝደልዮ ትሕዝቶታት ሃሰው እናበልኩ ከለኹ፤ ሃንደበት ለምካን ለም ኣቦካን ምሥናይ ሳንኻ ኣብ መደዳ ዚተፈላለዩ ትሕዝቶ መደባት ብዚረኣኹ፡-በቕንፍጽ ንትሕዝትኡ ተገዲሰ ከለምዎ ከምዝለኒ ኣየማታእኩን ኣይ።ምኸንያቱ ድማ ኣብ መዳይ ስነ ጥበብ ኣድሂብካ ሓሳብካ፣ርእይቶካን ትንታኑካን ኩነ ኣፍልጦካ ኪትህብ ሃንቓ ገይረ ንዊሕ እዋን እጽበየካ ብምንባረይ ኣይ።

እተን ኣነ ዚፈልጠን ገለ ደርፍታትካ፡ካብ ጊዜ ቁልዕነተይ እምብዛ ዝፈትወን ወጽኢት ሕያብ ጥበብካ ብምኻነን ብዛዕብኣን ገለ ክትብለና ልዑል ትጽቢት ብምግባር ወግሑ-ጸብሑ ተሃንጥዮ እጽበይ ነበርኩ።አጋጣሚ ኮይኑ ድማ ኣብ 2010 ዓ.ም.ፈ. ወርሒ ክረምቲ፡አብ ወርሒ ነሓስ ተዘይተጋገደ፡አብ ቀጽሪ ዩኒቨርሲቲ ደቡብ ኣፍሪቓ-ዩኒቨርሲቲ መድረኽ ሃገራዊ የዕላ-አብ ትሳተፊ.ሉ ዚነበርካ እዋን፡ከም ወዝቢ ምሽት-ምሽት ንፋስ ክትወስዱን ክትዘናግዑን ከለኹም፡ “ንዘረባ ዘረባ የምጽኦ፤ንሓመድ ዱግሪ የውጽኦ!” ከም ዚበሃል፡-በዕላል ዕላል ኣጋውና ተጋጠሙ ብዙሕ ኣውጊዕና ኢና።ብፍላይ ኣብ ታሪኽን ስነ-ጥበብን ድማ ሰፊሕ ጊዜ ሂብና ከም ዘዕለልና እዝኸር ኣይ።

ንሰኻ ድማ ኣየሕፈርካንን፡አብ ድባብ ኣድካሚ ኣኼባ ወዑልካ በቲ ዚነበረ ሓያል ቁሪ ክረምቲ ከይተበዳህካ፡ካብቶም ብጸት ግልል ቢልና፡ዕላል ጥበብን ታሪኽን ወጃዕ ክንብል፡ኣነ ድማ ተመሲጠ ከለምዓካን ተገዲሰ ክሓተኻን፡አብ ለሰ ሕልናይ እናኻዕ ይቕጽለኒ ኣይ።ቁጽሪ ክልተ ቃለ-መጠይቕካ ምሽት ሰዓት 10:00 ብሓመስ ብዚረኣኹ ኸዓ፡ንእለቱ ምስ ኣውረድክዎ ተመሲጠ ፍርቕ ለይቲ ኣየ ሰሚዐዮ።ቕድሚ ሎሚ ሓንቲ ክፋል ምስ ፊደዮ ስኒትና ቃለ-ምልልስ ኣካይድኻ ብምንባርካ፤ተኸታተለዮ ብምንባረይ ኣየ ድማ ነታ ቁጽሪ ክልተ ጥራሕ ቀልጢፊ ትሕዝቶኣ ከይፈተሽኩ ከውርዳ ዚወሰንኩ።

ብዝኮነ ነቲ ዘውረድክዎ ቃለ-መጠይቕኻ፡ለይቲ ምድሪ ኣብ ንእደይ (ዓራተይ) ተጎምቢወ እናሰማዕኩ ግን እዚ ካልእ ዓይነት ቃለ-መጠይቕ ምኳኑ ንእለቱ ኣስተባህልክሉ።ንጽባሒቱ ድማ ብጊሓ፡ምስ ሕልናይ ቆጸራ ብምሓዝ፡ነታ ካልኣይቲ ከውርዳ ዓለሙ፡ዋይፋይ ናብ ዘለዎ ቦታ ከይደ ከውርዳ ተቐሰቢ ኣይ።ነታ ቀዳመይቲ ክፋላ ድማ ትማሊ ፍርቕ ለይቲ (ማለት ብዓርቢ) ኣየ ተመሲጠ ሰሚዐዮ።

ክቡር ወድ ፍሊጵ፡ክሓተካ ዚደልዮ ብዙሕ ድርዳር ሕቶታት እኳ ተሃለውኒ እኻ ንሎሚ ግን ሓጺር ጊዜ ጥራሕ ስለዘለኒ፡-በተወሳኺ እውን ንዓኻ እውን ዓትዒተ ከይሕዘካን፤ ናብተን ዚተወሰና ሕቶታተይን

ከለ ናዕታ ስምዒተታተይን ተዘኸርታተይን፡ከብል ሕርድግ ከብል ኢየ።ደጊመ ግን ዕዙዝ ምሥጋናይ እብጸሕካ ከብል እፈ.ቱ።

ብዛዕባ እታ “ክርስቶስ...!” እትብል ደርፍኻ፡አጋጣሚ ኣብ ሓደ ሬድዮ ጣብያ፡ኣብ 2009 ዓ.ም.ፈ. ምሒር እፈትዎ ብምንባረይ ኤድርፋ ነበርኩ።ብዝኸነ ሕማቕ አጋጣሚ ድማ ሓደ ኣኸሰ ሰብ፡ ‘ኣብ ፈነወ ሬድዮ ጣብያና፡ናይ ጳንጠ መዝሙር ይድረፍ ኣሎ።እዚ ድማ ዝሕፍርን ነውርን ኢየ።ብሕጊ እውን የጠይቕ ኢዩ” ቢሉ።ንህላላ ሓላፊ እቲ ሬድዮ ጣብያ ዝኸነ ሓደ ‘ጎሺንዳ’ ዝዓይነቱ ሞባይል ደዊሉ ብዚነገር፡ብሓውሲ ቁጠዕ፡ምሽት ሰዓት ዓሠርተን ገለ ደቃይቕን እቲ ሓላፊ ተብሃሊ ድማ ‘እንታይ ደኣ መዝሙር ከፊትኩም፡እዚ ኣብራሃም እኮ ደፋር ኢየ፤ምንም ጣጣ የብኩን ኢየ።ናይ ሃይማኖት ደርፊ ኣምሪርና ኣይትኸፈቱ ኢልናኩም ነይርና ኢና እኮ! ቅድሚ ሎሚ መንዙማ ወሊዕኩም ጉድ ገይርኩምና ነይርኩም...” (ቅድሚ ሎሚ መንዙማን ናይ ጳንጠ መዝሙር ዚለቀቐ ወይ ዚፈነወ ኢንጅነራት ነይርም ኢዮም ግን ብቕልጠፍ ፈሪሐም ኣጥፊኦም ኢዮም) ወዘተ በሎ ንሓደ ሕልኩስ ቴክንሻን።

ወዮ ኣሰለት ዝኸነ ቴክንሻን ድማ ንሓላፊኡ ከሕጉስ ንእለቱ ነታ ‘ፎልደር’ ናትካ ደርፍታት ዚሓዘት ብዚይመለሳ ሕድግለን ብዚይብሉ ኣገባብ ኣጥፍኡ።ኣነ ደገ ጸኒሐ ናብ እስቲድዮ ብዚመጸእኩ እቲ ኣቃጣሪ ቴክንሻን ድማ “ነቲ ‘ክርስቶስ’ ዚብል መዝሙር እኮ ደምሲሰዮ ኢየ፤ሓላፊና ደምስስዎ ኢሉና ኢዩ።” በለኒ።ኣነ ብነድሪ ኣመና ኣመና ብልበይ ሓዚነ።ብዙሕ ከማን ተዛሪቦ ኢየ።ነቲ ሓውሲ ጎሺንዳ ዚኸነ ሓላፊና ወረ ካብ ዘበጸጸሕሉ፡ሓደ እቲ ሕልኩስ ቴክንሻን ብምኳኑ ድማ ከዛሪቦ ዝግበአኒ ከም ሕላገተይ ብነድሪ-ቁጥፎ ብዙሕ ተዛሪብኩ።

“እታ ምስ ‘ፎልደራት’ ዚጠፍአት ሙዚቃ፡መዝሙር ዚይኮነትሲ ደርፊ ኢያ።ዘይትርከብ ደርፊ ኢያ።ምሕታት ወይ ምጽራይ ኣይግበርን ድዩ፡ቀደሙስ ንሕና ፍቕዶ ሱዕድያን ኤውሮጳን ኮነ ሱዳንን ገለን፡ንዚፈላለዩ ፍሉጣት ሰባት ሃለው ኢልና ስደዱልና ኢልና ዘምጸእናዮ ደርፍታት ሰብ ግዜ ኮይንኩም ‘መዝሙር ድዩ ደርፊ’ ፈሊኩም ዘይትፈልጡ፡ግበሩ ዚተብሃልኩም ጥራሕ ንምግባር ትጓዩ...” ወዘተ ቢለ ስምዒተይ ኣጉሳዕኩ።ግን እታ ደርፊ ካብተን ዓመታት ኩለል ቢለ ዝአከብኸውን ደርፍታት ሓንቲ ብምኳና፡ድጉዕይ ወሰን ኣይነበርን ኢዩ።

ንጽባሒቱ እቲ፡ኣብ ዘይ ምጥናኖ ኮረሻ ስልጣን ተኮይጡ ዚነበረ ጊንጢ ‘ሓላፊ’ ቀዳም ንግሆ ስምዒተይ ክፈልጥ ተሓቢኡን ብሓሸከራቱ ገቢሩ ክጸናጸነኒ ኣርፊደ።ኣነ ግን ነቲ ቀንዲ ሓሳውን ዓለወኛን ነቲ ቴክንሻን ደምሥስ ተባሂሉ፡ “ንምንታይ፡ ከይበለ ረዚን ንብረት ዚድምስስ ብላሽ-ብላሻት ብሸለልታ ሸጊጠዮም ወ.ዓልኩ።

እዚ ታሪኽ ነዊሕ ኢዩ ግን ክሕጽር ኢየ፤ተዘኸር ሓያል ኮይኑኒ ኢየ።በቃ! ድሕሪ እታ ጊዜ እቲኣ፡ብሰሪ ድፍረት ‘ጎሺንዳ’ ፎልደር ሙሉእ ጠፊኡኒ ኢየ።ኣብታ ፎልደር ድማ ብቀሊሉ ኣብ ዕዳጋ ዘይርከብ፡ገለ ደርፍታት ገብረጸድቕ ወልደዮሓንሰን ካልኦትን እታ ፎልደር ‘ለቆታ ሰነድ’ ሓዛ ብምንባራ እዝክር ኢየ።ብዝኸነ ናብቲ ዋና ቁውም-ነገረይ ክአቲ፡እዛ ደርፊ መዓስ ኢኻ ደሪስኻያ፡ ንምንታይ ከ ኣብ ደርፊ ስም ‘ክርስቶስ’ እባ ጸዊዕካ እባ፡ ኣብ 18 ክፍለዘመንን ይኩን ኣብ 19 ክፍለዘመን ክሳዕ ሓደይ ምኒሊክ ስም ክርስቶስ ኣብ ኣደባባይን ብነገሰታት፣ መሳፍትትን መኳንንትን ኣብ ምድረ-ሓበሻ ምጽዋዕ

ዘኩርዕን ግድን ዝኩነ ስርዓተ-አገባብ ምንባሩ፡-አብ ጉዕዞ ሕይወተይ ዘንበብክዎም መጽሓፍትን ምስክራት ምሁራትን ዚሕብርዎ ጉዳይ ኢዩ።

ብድሕሪ ሐጻይ ምኒሊኽ ግን ስም ክርስቶስ፡ምስ ገለ-ገለ ሃይማኖታውያን ትካላትን ወይ ቤተ-እምነታትን ብምትሕሓዝን ብምርዓምን ‘አጻያፊ ወይ ድማ ናይ መናፍቓ’ ከም ዝኹነ ኣምሲሉ ብዚተሰርሐ ነዝሕን መናፍሕ ፖለቲካን ስብከተ ሃይማኖትን፡-ቐሊሉ ትድህሲዎ ወ ትዕዘቦ ‘ዋግዋጎ’ ሕምብርተ-ትርኢት ኢዩ።ንሱኻ ከ እንታይ ትብለና ከም ሓደ በዓል ዕድሙ-ጸጋን ምስ ታሪኽ ቕርበት ከም ዝለኻ ሰብን፤ ኣልግብ ኣቢልኻ ድማ ኣብ ኪዳነ ምሕረት ‘ሹቕ’ ትምህርቲ ክርስቶስ ትመሃር ምንባርካ ስለ ንስምዕትምህርቲ ክርስቶስ ኣብ ዘመነ ሕግደፍ ንምንታይ ነውርን ገበንን ኮይኑ ትብል፤ ንእግረ-መገድኻ ድማ ብዛዕባ ጸሐይቱ በርሀ (ጻል ዝናር) ኣብታ ዚገለጽካ ምሳልል (ኣስካላ-ስካላ) ክራር ክትጸወት ትዕዘብ ተነይርካ ተዘኽሮኻ ወስ ክትብለና እሓትት።

ካልእ ሕቶተይ ድማ ብዛዕባ ሊቀ-ሊቃውንቲ ኡምቤርቶ ባርቡይ ኢዩ።ንብዙሓት ጣልያናውያን ምሁራትን ተመራመርትን ብዛዕባኡ ኣድሂቦ ብፍላይ ኣብዚ ዝሓለፈ መመላእታ 10 ዓመት ሓተተ፡-ሓታተተ ኢዩ ግን ዚዕግብ ግብረ-መልሲ ኣይረኽብን ኢዩ።እዚ ንምንታይ ኮይኑ ትብል እባ፤ ኡምቤርቶ ባርቡይ ወድ መን ኢዩ፤ ኣበይ ተወሊዱ ዓቢዩ፤ ኣብ ጊዜ ሕጻንነቱ ብርሃን ዓይኑ ብዝሰለነ ዘማዕበሎ ባህርን ጠባያትን ወዘተ ካብቶም ብርኽት ዚበሉ ሰባት ዚሓተትክዎም፡-ገለ-ገለ ኣፋፍኖት ረኽቢ ኣለኩ ኢዩ።ግን ሓበሬታ ጭራስ ስለ-ዘይነዓቕ ብተወሳኺ እውን ከምቲ ኣቶ ዘምሕረት ኣብ ሓንቲ መጽሓፍ ዚበሎ “ኣብ ጉዳይ ታሪኽ ኣድሂቡ ዚግበር ምርምርን መጽናዕትን ቀጻሊ ክኸውን ኣለዎ።...”፡-ትፈልጦ ዓዕሚዮቕካ ክትገልጸልና ብኣኽብርት ክሓትት እፈቱ።ኣነ ድማ እቲ ኣብ ኢደይ ዘሎ ሓበሬታ ሓደ ምዕልቲ ናብ ሕዝቢ ኪዝርግሑ ተስፋ እገብር።

ብዛዕባ ባርቡይ ገለ ጦብላሕታይ ወስ ክብለኻ፡-ኣነ ካብ ጊዜ ሕጻንነታይ ብዛዕባ ባርቡይ እሰምዕ ነይረ ኢዩ።እቲ ሰረተ-ምኽንያቱ ድማ፡-ኣነ ኣብቲ ገዛውቲ እንዳ ኣብኡ እንዳ ባርቡይ (ካምቦቡሽ ከባቢ) ኢዩ ተወሊደ።ወድ ሓደ ዓመት ብዝኹንኩ ድማ ወለደይ መንበራ-ገዛ ቁሩብ ፍንትት ናብ ዚበለ ቤት ብምቕያርም ካብ እንዳ ባርቡይ ከባቢ ርሒቀ ኢዩ።እንተኹነ ሰበይቲ ኣቦይ ዚነበራ ወ/ሮ ለተንሰኣ (በዓልቲ-ሓዘም) ነደ እምቤርቶ ይፋለጣን ይቀራረባን ብምንባረን፡-ቐልዓ ኮይነ ናብ ቤተን ይኩን ናብቶም ጎረባብቲ ፈለጥትና ክኸይድ ከለኹ ይኹን ኣብቲ ገዛውቲ እንዳ ባርቡይ ዚነበሩ ዓበይቲ፡-ኣብ ሓዘንን ወራይን ሰኒታ ጉኑን ሰፈር ብምንባሩ፡-ብዛዕባ ታሪኽን ሰሓቕን ቀልድን ኪዛረቡ እናሻዕ እሰምዕ ነበርኩ።ብዚ ድማ እቶም ኣብ እንዳ ባርቡይ ዚቕመጡ ዚነበሩ መግህርትናን ሓውሲ ደቂ ገዛውትናን ብዙሕ ሻዕ ከዕለል እሰምዕ ኢዩ።

ብፍላይ ኣብዚ ቀረባ ዓመታት ኣቶ ሃብተኣብ ተኸለ (ሓው ስውእ መሓሪ/ሙሴ ተኸለ) ብዛዕባ እንዳ ባርቡይ ደጋጊመ ይሓቶ ብምንባረይ፡-ብዛዕባ ቤት ትምህርቲ ኮምቢኒ፣ጥብብን እንዳ ባርቡይን ፍቕሪ ቕደምን ቀጻሊ ኣብ ዝተራኸብናዮ ነውግዕ ነበርና፤ ብዚ ድማ ስም እንዳ ባርቡይን እተን ለዋህ ወላዲት ኣደ ኡምቤርቶ ዚነበራ ወ/ሮ ባህጉ ግደ፣ዳርጋ 60 ዓመታት ንድሕሪ ተመሊሱ ኣብ ሰልሚ ተዘኽሮ ጥሒሉ ከዕለለኒ ከሎ ባህ ይብለኒ ነበረ።ብፍላይ ድማ ኣደይ ንግሥቲ ሰይተባይ ሃለቃ ከበደ፡ (ደርጊ ካብ ዚወድቕ ናብ ከተማ ኣዲስ ኣበባ ብምግባዝን፡-ኣብዚ ዚሓለፈ 27 ዓመት ከይተረኣኣና ድሕሪ

ምጽናሕ ዓሚ ተራኹብና ነይርና)፣ ኣብቲ ዚተራኹብናሉ ድማ 65 ዓመት ንድሕሪ መሊሰ ብዛዕባ ኡምቤርቶ ባርቡይ ብዘልዓልኩለን፣ ስምዒተን ከም ገለ ክኸውን ከመ-ቕጽበት ተራእየኒ።ግን ድማ ጉዳይ ታሪኽ ኮነ!

“ኣንታ፡ወድ ብርሃነ!!ናይ ባዕልና ዕላል ከይጸገብና-ሲ፡ናብ ዕላል ወድ ባርቡይ እናመላለስካ ብሕቶ ጦቕ ተብለኒ ኣለኻ፤ ወድ ባርቡይ ኣዲኡ ደኣ ጥዕምቲ ነበራ...”፣ በላኒ።ኣነ ድማ ማማ ንግስቲ፡ “ኣደይ ለገሳ (ቕድሚ 27 ዓመት ኣቢሉ፡ንድምጻዊ ዘርኡብሩኽ/ናይጆርያ ጋሻ ተጋዳላይ ኮይኑ ብምርአየይ፡ንዓናይ ንዛወር ጅተነ ገለ ንጻወት) ክብሎ ናብ ቤቶም ብዚኣተኹ፡ብዛዕባ ኡምቤርቶ ክዕልላ ሰሚዐየን ነይረ ኣየ!!” ብዚበልኸዎን። ማማ ንግስቲ ድማ ንዓዲ 80ታታ ካብ ዚሓልፍኦ ዓመታት እኳ ተሓለፋ፡ዕላል ዘዕልለን ብፍላይ ሕይወት ኣሥመራ ጸውየን ከቶ ዘይመንዋን ኮይነን ረኽብክወን።

ደሓር ኣስዒብን ድማ “ስማዕ እስከ ወድ ብርሃን፡ ‘ኡምቤርቶ ደኣ ሓዳሽ መርዓት ከለኹ፡ኣይ ተኸኽ እንድዩ ዘብለኒ ነይሩ! መን ከ ነገረኻ መትኸክ ምንባሩ፤ ኣቦካ ኣዩ ነገሩኻ ዚኸውን፡ንፋዕ ኣዘንታዊ፡ወግዒኛ እንድዩ ነይሩ መቸስ ኣቦኻ!”-ወዘተ ቢልና ንሰዓትን ገለ ደቃይቕን ከም ዘውጋዕና እዝከር ኣዩ።ካልእ ግዜ ክምለሰክን ኣዩ ብምባል ተፋኒየየን ግን ኣይጠዓመንን ኣሎ ንግዚኡ ክብል ይኸእል ኣዩ።

ወድ ፊሊጶ ንፋዕ ዘካሪ ምኳንካን ሳፊ ወድ ኣሥመራ ምኻንካን ቕድሚ 9 ዓመት ነገረኻ ነይረ ኣዩ።ሕጂ እውን እደግመልኻ ኣለኹ ኣዩ።ወድ ኣሥመራ ድማ ፍቕርን ስኒትን ሕላገቱ ምንባሩ ኣይትዝንግዎን ኢኻ ግዲ!!፤ ብዝኹነ ብዛዕባ መምህርካ ምኻኑ ዝእመን እምቤቶ ኣርቡይ ብጽሑፍ ኬዕልለኻ ደስ ስለዚበለኒ ኣዩ ተመሲጠ ዚሕንጥጥ ዘለኩ።ከይተዳለኹ ብስምዒት እጽሕፊልኻ ምህላወይ ድማ ቕር ግዲ ኣይብለኻን ይኸውን ኣዩ ዚብል እምነት ኣለኒ ኣዩ።ናዕታ ስምዒት ታሪኽ ኣዩ!!

በል ናብተን ንሎሚ ዚሓሰብኸዎን ገለ ሕቶታት ወሲኽ ክብለኻ ኣዩ፣ሰዓቢ ኢኻ ብዙሕ ኣየንውሑን ኣዩ ወድ ፍሊጶ (ኣስሊ)!

ብዛዕባ ደርፊ ኣቦ ዜማ ሃገር ኣቦና ኣተወብርሃን ሰጊድ፡ዝሃብካዮ ርእይቶን መልሰን ሰሚዐዮ ኣዚዩ ዓገቢ ኣዩ።ኣነ ኣብ ዚገበርኸዎ መጽናዕቲ ከምቲ ንስኻ ዚበልካዮ ኣዩ።ኣፊላላይ ዩብለይን ኣዩ።ኣነ ልዕሊ 150 ሰባት ኣብ ጉዳይ ኣተወብርሃን ሰጊድ ኣብዚ ቀረባ ዓመታት ጥራሕ ሓቲተ ኣዩ።ንደራሲ ግጥሚ ዝኹኑ ክቡር ኣቶ ዘወንጌል ኣባይ ድማ ታሪኹም ብዓቕመይ ክንዲ ዝዳህሰስኩን ማህደር ሰነዳት ክንዲ ዝከኣልኸዎ ዚገላለጽኩ፡ብርግጽ ደርፊ “ዓደዩ-ዓዲ ጀጋኑ!” ታሪኽ፡ታሪኽ ስለዝኹነ ሕድገት ወይ ግድፈት ፍጹም ኣየድልዮን ኣዩ በሃሊ ኣዩ።ንስኻ እውን ግርም ገበርካ እብል ኣለኹ።

በዚ ጽኑዕ እምነተይ ድማ ብዙሕ ዋጋን ሰፍ ዘይብል መስዋእትን ከፊለሉ ኣዩ፣ግዜ ሓልዩ ኩሉ ክቃላሕን ክግለጽን ኣዩ በሃሊ ኣዩ።ብሓጺሩ ግን እኒ ኣበባ ወልደሥላሴ፣ጸሐይቲ በርሀ (ግል ዝናር)፣ታደለሽ ወልደገብሪኤልን ፋና ዒተልን ቕድሚ ኣተወብርሃን ሰጊድ ነዛ ደርፊ ይደርፍኦ ከም ዚነበራ ጭቡጥ ሓበሬታ ኣይረኽብኩን ኣለኩ።ግን መጽናዕቲ ዘይውዳእ ዓውዲ ኣዩ! ድዩ ዚበሎ ሊቕ

ጥበብ ዝኩነ ኣማኑኤል ኤልያስ። እንታይ መርትዖ ወይ መረዳእታ ኩን ክትህበና ትኽእል፤ ወይ ድማ ባዕላዊ ምስክርነት ኣለካ ኢዩ።

እዛ “ዓደዩ ዓዲ ጀጋኑ” ትብል ደርፊ ኣድሂቡ መምህር መኩነን ተስፋይ ካብ ድምጻዊ ኣልአሚን ዓብደሊጣፍ ረኽቢዮ ወይ ሰሚዮ ብዝብል ካልእ መረዳእታን ጭብጥን ዘይብሉ ብማዕከን ዜና ተቓሊሑ ነይሩ ኢዩ።ኣነ ግን ኣብቲ ኣተወብርሃን ሰጊድ ኣብ መርዓ ጓል/ወድ ጃንሆይ ዚተብሃለን ዚተገብረን ምስክር ዚህቡኒ ብርኽት ዚበሉ ሕያው መሰካኽር ረኽቢ ኣለኹ ኢዩ።

ብዝኩነ ኣልአሚን ዓብደሊጣፍ ንምንታይ ከምኡ ኢሉ፤ ንዑ ይምልከት ግን ኣብ ጉዳይ ኣልአሚን ዓብደሊጣፍ ችድሚ ዓመታት ዚጸሓፍኹዎ ጽሑፋት ናብ ሕዝቢ ሓደ መዓልቲ ክዝርግሑ ከለኩ፡ገለ ስእልን መሰለትን ድምጻዊ ኣልአሚን ክንረኽብ ተስፋ እገብር ኢዩ።እንተኹነ ኣብ ታሪኽ ጥንቃቄን ዕቲብን ደቂቅን መጽናዕቲ ከም ዘድልይ ኣማኑኤል ሳህለ ኣብ ጊዜ ደርጊ ዚጸሓፍ ጽሑፍቲ ብዙሕ ተምህረና ኢያ ዚብል ጽኑዕ እምነት ኣለኒ ኢዩ።

(ብዛዕባ ኣልአሚን ዓብደሊጣፍ ኣድሂብካኸንዮ እታ ዓባይ ኣባሻውል ትብል ደርፊ፡ግጥማ ናትካ ምኳኑ ኣብ 2010 ዓ.ም.ፊ ክትዛረበኒ ከለኹ፡ዘዕለልካኒ ነጥብታት ኣሎ ኢዩ፤ኣድላይነቱ ስለዘይተርኣዮኻ ዲኻ ዘይገለጽካዮ ኣብ ቃለ-መጠይቕኻ።)

ንሎሚ በዚ ክሰግር ኢዩ።ኣብ ካልእ ጊዜ ግን እቶም ናይ ዓይኒ መሰካኽር ኣብ ቤት ክቡር ደጃዝማቸ ዘወደ ገብረሥላሴ፡መበል 10ይ ዝኽሪ ሞቶም ወይ ዕረፍቶም ተረኽቦም ዚነበሩ ኩሎም መኻንንትን ደቂ መሳፍትን ኩነ ካልኣት ገዳይም ድምጻውያን/መ-ዚቀኛታት ኣብ ጉዕዞ መጽናዕተይን ምርምረይን ተመርኩስ ዚረኽብኹዎ ሓበሬታ ናብ ሕዝቢ ከም ኣድላይነቱ ኬቐርቦ ኢዩ።

ካልእ ሕቶ ድማ ኣብ ማትኦ፡ሓደ ገብረጻድቕ በርሀ ዚበሃል ኣባል ከም ዚነበረ ገለ ማህደራት ይገልጹ ኢዮም፤ኣብ ትግራይ ዘለዉ ገለ ጸሓፍትን ጋዜጠኛታትን ድማ ኣዝማሪ ገብረጻድቕ ወልደዮሐንስ ኣባል ማትኦ ምንባሩ ይጽሕፉ/ይገልጹ ኢዮም፤ኣብዚ ከም ኣነ ምንም ጭቡጥ ሓበሬታ ኣይረኽብኩን ኣለኩ።ግን ገብረጻድቕ ዚብል ስም ኣብ ማትኦ ከም ዚነበረ ብመወከሲታተይ ተደሪኽ ኪዛረብ እክእል ኢዩ።ኣብዚ እንታይ ትብለና፤ መሸም መካምቦን ኮምቢሽታቶን መራኽቢ ኣሰሊታት እንድዩ ነይሩ ገለ ዝኽርታት ክህልወኻ ትስፋእ ኢዩ።

ኣብ 1967 ዓ.ም.ፊ፡እኒ በዓል ኣርኣያ በላይ፣ሃለቃ ኣስመርምን ሳልሳዮም ኢልካ ዚገለጽካዮም ኣባል ማትኦ ነበርን፤ ብስርዓት ኃይለሥላሴ ተሓባቢሎም ካብ ሪቕ ማትኦ ከም-ዝወጹ ሓበርኻ ኣለካ።እዚ ከም ጥንጣረ ዚነበረኒ ሓሳብ ደፊርኻ ምዝራብካ ወይ ምግላጽካ በቲ ሓደ ወገኑ ካልእ ሸነኽ ኣጠማምታን ትረኻን ብምኳኑ ሓደ ስጉምቲ ንቕድሚት ኢዩ።እቲ ካልእ ወገኑ ድማ ወሳኒ መርትዖ ወይ ዚረገደ ምስክርነት ተዘይሃልይዎ ድማ ሃጓፍ ኣብ ምፍጣር ኣሉታዊ ሳዕቤን ኣለዎ ኢዩ ዝብል እምነት ኣለኒ ኢዩ።እዚ ነጥቢ መልዓልዮይ ድማ ታሪኽ ብምስክርነት ክድርዕን ከጉላዕልዕን ኣለዎ በሃሊ ኢዩ።

ንኣብነት ካብዘም ዚተገልጹ ሰባት ብሕይወት ዳርጋ ሓደ እኳ ዩለን መስለኒ፤ስለዚ ካብ ኣባላት ስድራቤታቶም ወይ ድማ ዚገደፍዎ ጽሑፍ ወይ ካልእ ሰነድ ተዘይሃልዩ፡ብመንግስቲ ተሓባቢሎም

ኢዮም ንማትኣ ጠንጢኖማ ምባሉ ይኸብድ ኢዩ በሃሊ ኢዩ። ወይ ድማ ምስክርነትካ ፍቃድካ ተኮይኑ ደጊምካ ኣነጻጸልና ኢኻ።

ካልእ ነጥቢ ድማ ኩሎም ኣባላት ወይ ኣብዝሓ ደገፍቲ ጅብሃ ወይ ገድሊ ገይርኻ ምቕራጽ ድማ ድፍረት ኮይኑ ይስመዓኒ ኢዩ። ኣብዚ 27 ዓመታት ሰማዕን ዝኸነ መጽናዕቲ ዚገብር ሰብን፣ ከምቲ ትደልዮ ቅርዑይ ሓበሬታ ብዘይምርካቡኩሉ ነቲ ዓውዲ ጥበብ ፖለቲካዊ ኣንፈትን ድርኻትን ከተትሕዞ ምፍታን፣ ኣዚዩ ከቢድ ጉዳይ ኮይኑ እስመዓኒ ኢዩ። ታሪኽ፡-ሓያል ከም ኣስራዚ፣ ርሱን ዛዕባን ሓያል ማዕበልን ብምጥኑ ምስክራትን መርትዖታትን ወሳኝን ቐላስን ኮይኑ እስመዓኒ ኢዩ። ንስኻ እውን ከም ሓደ ሕያው ምስክር ንክትዛረብ ወይ ታሪኽ ክትገልጽ ንዓመታት ኪጸበዩኻ ዚጸናሕና ነዚ ኣምር ተኸብሮኻልና ኢዩ ክበሃል ግድን ኢዩ።

ብዛዕባ ግራዝማች ኣለማዮ ካሕሳይ ኣድሂብካ ኣስፊሕካ ክትገልጸልና ክሓተኻ እፊቲ። ኣነ ቆልዓ ኮይነ ኣብ ማእከል ፓሺን፣ ፓሺን ሴንተር' ቆልዑት ኣኪቦም ኬስተምህሩን ከሰልጥኑን ኩነ ኣብ መዋእለ ሕጻናት ከለና፣ ንሕጻናት እናዞሩ የስተምህሩ ብምንባርም ገለ ቀዛሕ ዚብለኒን ንህርኩት ድምጽን ደራስን ይሕደጎ ገብረመድሕን ናይ ቀረባ ቤተሰቡ ብምኳኖም ኣብ 1999-2001 ዓ.ም. ፊ.ኣብ ዘሎ መቃን ጊዜ፡-ኣብ ኣባሻውል እንዳ ኩመል፣ እንዳ ኣዝመራን እንዳ ትብለጽን ምስ ብጸትና ከዕልለና እዝክር ኢዩ። ስለዚ ንስኻ ሞያውን ከም መታዕይይትኻ መጠን ገለ ከም ወስታ ሰማይ ወስ በለና ኢኻ ክብል እፊቲ።

ብዛዕባ ዓሊ ሰዒድ ባናወድ መንደፊራ ምጥኑ ገሊጽካ ኣለኻ ኢኻ። ግን ኣቡኡ ምስራቁ'ዶ ኣይኮነን ኢዩ። ኣብ ኣዲስ ኣበባ ብዛዕባ ተወልደ ረዳ ኣድሂቦ ክሓትት ከለኩ፡-ኣብ ፒያሳ እውን ግብጻዊ/ምስራቁ ብእንዳ ኣብኡ ምኳኑ ምስክርነት ረኺቦ ኣለኹ። እዚ ከመይ ትርእዮ ወይ ድማ ኣደ ትቐደም ኢልኻ ክብሪ ሂብካ በዲኡ ኢኻ ገሊጽካልና ዘለኻ ቢለ ክሓትት እፊቲ።

ኣብታ ዚገለጽካዎ ደርፊ 'ማሚተ' ድማ ዓበይቲ ደቂ ኩሓ ቅድሚ ሎሚ ክዛረቡላ ሰሚዐ ኣለኩ። ኩሓ ማለት ኣብ ጥቓ ከተማ ዘላ መቐለ ዘላ ንእሽተይ ከተማ ኢያ፤ ብተወሳኺ እውን እቲ ሕቡብ ድምጻዊ ተስፋይ ግርማይ (ቀያሕ እያ ነይራ፡-ቀያሕ ንል ኣክርያ) ቢሉ ዚደረፈ ወድ ኩሓ ብምጥኑ ብዛዕባኡ ክጥይቕ ከለኹ፡-ብዛዕባ ዓሊ ሰዒድ ባና ዓበይቲ ኤርትራውያንን ተጋሩን ኣብ ኩሓ ዚነብሩ ኣውጊዖሙኒ ምንባርም እዝክር ኢዩ።

ስለዚ፡-ንምታይ ኢዩ ን'ኩሓ' ኣብ ትሕዝቶ ግጥሙ ኣእትዮ ትብል፡-ንከተማ ደሴ ምጥቓቡ ኣብቲ ሓሳብ ትረኽቦ ሓሳብ ኢዩ። ብተወሳኺ ድማ ከተማ ደሴ ጥልያን ነዛ ሎሚ ዘላ ኢትዮጵያ ወሪሩ ምስ ሓዘ፡-በዙሕ ታሪኽን ዝኸርታት ጥበብን ዘለዎ ከተማ ብምጥኑናን ሓርበኛ ዘርኣይ ደረሰ ኣብ ቅነ መርዕዑ ንከተማ ደሴ ይመላለስ ምስ ምንባርን ከተማ ደሴ ንስንደቅ ዕላማ (ባንዴራ) ብዚነበራ ፍሉይ ክብሪ ገለ ተታሓሕዙ ይኹን ኣቦይ ወልደኣብ ወልደማርያም ኣተኩሮ ይህቡላ ምስ ምንባርም ይኹን ካልእ ደሴ ድሕሪ ከተማ ኣሥመራ፣ ከረንን ዓድዋን ጥምቲ ዓይኒ ብዙሓት ዚወድቓ ብምንባራ ከተነጻጸልና ወይ ትፈልጦ ምስ ዓውደ ጥበብ ኣተሓሕዝካ ክትሕብረና ብኣኽብርት እሓትት።

(ደስታ ኩሓ ንዓይ ደልያትኒ፣

አድኪምኸኔ ደው እናበልኩ ከሳብ ደሴ ንኸንቴ) ወዘተ ዚብል ኣብታ ደርፊ ኣሎ መስለኒ ኣይ፤

ኣብ መወዳእታ ድማ ብዛዕባ “ኤክስፖርት ኣሥመራ 1969” ኮነ ብዛዕባ “ኤክስፖርት ኣሥመራ 1972” እንታይ ትብለና፤ ኣብቲ ናይ 1969 ዓ.ም.ፈ. ወይ ድማ 1961 ዓ.ም.ጳ ገለ-ገለ ጽሑፋትን ተዘኸርታትን ዳርጋ ብቐሊሉ ትረኽብ ኢኻ፤ እንተኸኑ ብዛዕባ እታ ካልኣይቲ መድረኽ ብዙሕ ካብኩም ዓይነት ሰባት ኣይትሰምዕን ኢኻ፤ ግን ካብ ኣዘመርትን ዓበይቲ ሰብ ዕድመ ጸጋን ገለ ሓበሬታ ትሰምዕ ኢኻ፤ ከርስ ኣለማዮ ኣብታ ካልኣይቲ መድረኽ ኤክስፖርት ጥራሕ ድዩ መጻዕቲ/ተሳተፊ፡፡ዘመናውያን ዝኩኑ ሙዚቀኛታትን ድምጻውያንን ኣብታ ቀዳመይቲ ኤክስፖርት ኢኹም ተቶኹሩ፡፡እቶም ባህላውያን ድማ ኣብታ ካልኣይቲ መድረኽ ሕጉሳትን ንዩታትን ኢዮም፡፡እዚ እንታይ የረደኣኻ፤

ዝከበርኻ ስነ-ጥበብኻ ግርማይ ከዳነ፡፡ኣብዚ ዕድሜካ ንጥፋ ሓንጎልን በሊሕ ክእለት ምዝካርን ወኒንካ ታሪኽ ክትነግር ምብቃዕካ፡፡ናይ ፈጣሪ ዕዮ ኢዩ ዚብል እምነት ኣለኒ፡፡ደጊመ ዕድመን ጥዕናን ይሃብካ ክብል እፈቱ፡፡እዛ ደብዳቤይ ንውሕ ኢላትካ ትኸውን ኢያ ግን ነቶም ኣንበብቲ እውን ንእገራ-መገደይ ሳምዕ-ስምዒተይን ሕቶታተይን ተረዲኦም ዚፈልጥዎ ከምልኡ፡፡ንዚተጋገኸኸዎ ክእርሙ ተራ ይህልዎ ኢዩ ዝብል ግምት ኣለኒ ኢዩ፡፡ስለዚ፡፡ኣንዊሑለይ ኣይትበል ኢኻ፡፡ዋላ ነተን የድልያ ኢየን ዚበልካየን ምስ ዘለካ ጊዜ ክትምልሰለይ ተስፋ እገብር፡፡

ሠናይ ቅነ

ኣብራሃም ብርሃነ